

„Senki nem tudhatja, hol végzi.”

(Federico García Lorca:
Bernarda Alba háza)²

Azon a nyári éjjelen 1891-ben (bizony, 1891-ben), melyen Pepe Romano ott-hagyta Adelát, miután a szüzességét elvette, úgy látszott, minden a legtra-

Reinaldo Arenas 79

A HALLEY-ÜSTÖKÖS¹

gikusabban végződik Bernarda Alba öt lánya számára: Adela – Pepe szeretője – lányszobája tetőgerendáján lóg felkötve, Angustias negyven éve szűz, és a húgaira, Magdalenára, Ameliára és Martirióra is vénlányság és zárdaélet vár.

Mégsem így alakultak a dolgok. És ha García Lorca befejezetlenül és homályban hagyta is történetüket, elnézzük neki. Hevesebb lévén – és okkal – a teremtményeinél, a nyomába eredt Pepe Romanónak, e kentauruszerű óriásnak, aki úgy liheg, mint egy oroszlán. Néhány héttel később (de ez már egy másik történet), szegény Federico áldozatul esett ennek a nagy ámítónak, aki miután kifosztotta anélkül, hogy előbb kielégítette volna, (vademberként) elvágta a torkát.

Úgy esett, hogy miközben Bernarda megközelíthetetlen zordsággal intézkedett lánya temetéséről, a testvérek Poncia segítségével leemelték Adelát, majd pofonjaikkal, kiáltásaikkal és szemrehányásaikkal feltámasztották, egyszerűbben mondva: magához térítették.

Amikor Bernarda Alba, akire rázárták az ajtót, már fennhangon követelte, hogy engedjék ki, az öt lánytestvér úgy döntött, ezerszer jobb menekülni, mint a rémes vénasszony zsarnoksága alatt élni. Poncia segítségével kiugrottak az ablakon, átmásztak a kertfalon, majd a karámkerítésen, és amikor végre kiértek a nyílt mezőre (meg kell jegyezni: egy csodásan lorcai holdfénybe), a szabadság először átélt mámorea egy pillanatra eloszlatta egymás iránti neheztelésüket. Átélelték egymást, és örömkönyvet hullatva megfogadták, hogy nemcsak otthonukat és városukat hagyják el, hanem egész Andalúziát, sőt Spanyolországot is. Poncia csakhamar utolérte őket. Bosszúsága ellenére – és olyan örömmel, melynek több köze volt Bernarda Alba kudarcához, mint a nővérek boldogságához – átadta nekik az összes családi ékszerszert, a saját megtakarításait, és még az Angustias esküvőjére szánt hozományt is. Azok kérelték, hogy tartson velük. De az ő helye – mint mondta – nem az óceán túlpartján, hanem a szomszéd szobában van, Bernarda Alba mellett, akinek hangos háborgása őt a tenger morajlásánál is jobban elringatja.

Az öt nővér pedig folytatta útját.

Napraforgótáblák sokaságán mentek át, olykor a kielégületlenül hal-
dokló költő verseit énekelve. Maguk mögött hagyták Córdobát és Sevillet, át-
keltek a Sierra Morena hegyláncán, és Cádizba érve rögvest jegyet váltottak
Havannába, ahova aztán egy hónap múltán, még mindig örömtől re-
80 pesve és megfiatalodva érkeztek meg.

A nagymúltú Püspök utcában béreltek házat, közel a tengerhez,
és (elbizakodottságukban) udvarlók ostromára számítottak. Nem volt olyan
szerencsájük a férfiakkal, mint Adelának. Angustias éjjel-nappal a rácsos ab-
lakban üldögélt, mindhiába. Az ösztövé, harmincas Magdalena a sétányon
próbálkozott, de csak egy dragonyos tiszt jutott neki, aki majdnem eltaposta
a lovával, aztán ráförmedt, amiért akadályozza a forgalmat. A púpos Amelia
a kültelki csibészek gúnyos megjegyzéseinek, időnként kavicsainak céltáblája
volt. Vagy, ami még rosszabb, a spanyol katonaképzősök boszorkánysággal
és a királyi sereg megsértésével vádolták, és az erőd vizesárkába akarták ha-
jítani. Martirio pedig abban a reményben, hogy ragad rá valami Adela
vonzerejéből, le nem szállt a testvéréről, akinek úgy nőtt a hasa, mint a sze-
retőinek száma. Noha a nővérek tudtak Adela szerelmi életéről, számos ha-
vannai sikeréről, és nehezteltek is rá érte, a botrány és a közfelháborodás
csak akkor tört ki, mikor megszületett a kicsi. Huszonöt ijesztő alak (köztük
hat néger, egy kínai és négy mulatt) vállalta az apaságot, azt állítva, hogy a
kisfiú idejekorán született. A négy nővér, aki látta, hogy az újszülött Pepe
Romano arcvonásait örökölte, nehezen viselte Adele gyalázatát, vagy inkább
győzelmét. Vészjósnak ítélték és otthagyták. Mivel szertelensége miatt al-
kalmatlannak tartották a gyereknevelésre, elvették tőle a kicsit, de csak mi-
után Josénak kereszteltetett a székesegyházban. Adela őszinte könnyeket
hullatott, viszont volt huszonöt lovagja, aki megvigasztalja.

Angustias, Magdalena, Amelia és Martirio valamely távoli tengerparti tele-
pülésre vágytak. Sok kérdezősködés után végül Cárdenast választották.

Ez a falu (ma már város) jelentéktelen, nagyon vidéki és unalmas hely
volt, nagyon más, mint a Püspök utca, mely mindig tele volt rikkancsokkal,
kocsikkal, illatokkal, hölgyekkel, lovakkal és férfiakkal. Mindez izgatta, s arra
késztette őket, hogy a legjobb ruhájukat, a legszebb ékszereiket és legfino-
mabb parfümjüket viselve lépjenek ki a forgatagba. Cárdenasban semmi szük-
ség nem volt erre. Az asszonyoknak hangját se lehetett hallani, a férfiak pedig
mindig távol voltak, halásztak vagy a földeken dolgoztak.

– Nincs nagyobb büntetés, mint nőnek születni – jelentette ki Angus-
tias, miután berendezkedtek új otthonukban.

És mind a négyen megfogadták, hogy lemondanak a nőiség minden
jeléről.

Sikerült nekik.

Sötét függönyt tettek ablakaik elé. Feketébe öltöztek, és szülőföldjük hagyománya szerint szürke főkötőt viseltek még a legforróbb, végeláthatatlan kubai nyárban is. Átadták magukat a trópusok lanyhaságának és nemtörődömségének, és testük elveszítette kevés maradék formáját is. Borjazzott tehének módjára unokaöccsük felnövelésével foglalkoztak. 81

Adela nevét persze ki sem ejtették a házban, még véletlenül sem. José (becenevén Pepe) számukra, sőt önmaga számára is, a Spanyolországból hozott unokaöcs volt, akinek anyja belehalt a szülésbe. A történet életszerűnek hangzott, és érzelmessége miatt mindenki, végül még a négy nővér is elhitte.

Idővel nemcsak Adela történetét felejtették el – tizennyolc év telt el a szigetre érkezésük óta –, hanem magát Adelát is. Ami korábbi életük többi részét illeti, helyét apránként elfoglalták az új közös megpróbáltatások emlékei vagy lidércei: Kuba függetlenségi háborúja, mely hátrányosan érintette őket; az 1897-es éhínség; meg a köztársaság születése, mely ahelyett, hogy véget vetett volna a háborúnak, szűnni nem akaró zavargásokat hozott. És ha mindez nem lett volna elég, mindenfelé megjelent egy pimasz népség – ahogy ők nevezték: a söpredék. Ejöttmentek „a spanyol apácák” néven kezdték emlegetni a négy nővért, és elvárták tőlük, hogy csatlakozzanak ostoba, ámde lármás társaságukhoz.

Emiatt a nővérek még inkább bezárkóztak erényességükbe és öregedésükbe. Félénk, bájos és (apjához hasonlóan) göndör fürtű ifjúvá cseperedett unokaöccsük gondozásának szentelték életüket, aki csak akkor hagyta el a házat, amikor a nővérek készítette papírvirágokat és kézimunkákat árulta az utcán.

Mértéktartó és feddhetetlen élete miatt Cárdenas-szerte csendes csodálat övezte a négy testvért, alig néhányan irigykedtek rájuk. A „spanyol apácák” a város legtiszteletreméltóbb női lettek. Szokásba jött egy hölgy erkölcsiségét így dicsérni: „Erényes, mint egy Alba nővér”. A helyi pap úgy hivatkozott rájuk (mindig az unokaöccsükkel mentek misére), mint az állhatatosság és a keresztény erkölcs példaképeire. Jóhírük akkor ért csúcspontjára, amikor az egyik húsvétvasárnap predikációjában méltatta őket. Tény, hogy Angustias olykor segített a papnak, és három testvérével közösen olyan alázattal törölgette az oltárt, söpörte és mosta a templompadlót, mintha Bernarda Alba szelleme felügyelte volna őket. De el kell ismerni, hogy nem kötelességből vagy képmutatásból tették mindezt, hanem önzetlen odaadásból.

Életük egyhangúságát egyedül a vízparti séta szakította meg vasárnaponként. Talpig fekete ünneplőben, nagy fekete napernyők alatt látogattak ki Cárdenas meglehetősen néptelen tengerpartjára. Ahol a szüntelen

hullámveréstől elrévült óriási varjakként néha több mint egy órát töltöttek a sziklák és a víz közötti fövényen. Napszállat előtt indultak haza, a környékre jellemző különös, violaszínű fényben. Úgy festettek, mintha ünnepségről térnének vissza. José a verandán várta őket a napi bevétellel, mely va-
82 sárnap lévén nagyobb volt a szokásosnál. A házhoz érve büszke pillantást vetettek a VILLA ALBA: MŰVIRÁGOK ÉS KÉZIMUNKÁK táblácskára, melyet néhány éve tettek ki az ajtóra.

Minden jel arra vallott, hogy négyük napról napra ájtatosabb és csöndesebb élete már-már egészségtelen jámborságba torkollik, melynek minden mozzanata a templom harangszavához igazodik.

Az unokaöccsük viselkedését sem szabad figyelmen kívül hagyni. Egyke és félénk lévén, előírásosan (vagyis fekete öltöny páncéljába) öltöztetve, csupán annyi kapcsolata volt a külvilággal, amennyi a megélhetésüket biztosító áruk eladásához kellett. Tizennyolc éves volt, de még soha senki nem látta egy lánnyal, vagy bármilyen barátal. Úgy tűnt, hogy beéri nénikéi szemérmes anyai szeretetével. És e kölcsönös szeretet arra is elegendőnek látszott, hogy a négy nő életét kitöltse. Tény, hogy egyiküknek se jutott még eszébe, milyen lehet annak – Poncia szóhasználatával élve – akinek gyík futott a két melle közé. Még kevésbé – mint Martirio mondja – akit belső tűz epeszt.

Tényleg senki nem láthatja előre, hol végzi, de Cárdenasban minden arra utalt, hogy az Alba nővérek élete nyugodalmas, de legalábbis szélsőséges és botránymentes lesz.

Valami nagyon különlegesnek kellett történnie ahhoz, hogy kiszakítsa őket beszűkült életük kábaságából. Így is lett.

Rendkívüli esemény történt ama 1910-es év tavaszán. A Föld felé tartott a Halley-üstökös. Szükségtelen itt felsorolni a katasztrófákat, melyekkel érkezése kapcsán a korabeli sajtó riogatott. A könyvárakban megvannak a vonatkozó lapok. Elegendő megemlíteni, hogy a kor legnépszerűbb (és mára méltán elfeledett) írója, García Markos, aki (persze csillagásznak is tartotta magát) az olyan könyvek mellett, mint az Asztrológia hölgyeknek, Amit a csillagokról tudniuk kell a kisasszonyoknak, és A szerelem vérhányás idején, egy sor cikket is publikált, melyek néhány hét alatt bejárták a világot. Nagy tudálékosan kifejtette bennük, hogy amint az üstökös csóvája behatol a föld levegőburkába, halálosan tönkreteszi („meggyéríti”) azt, és minden életnek véget vet bolygónkon, mert „a légköri oxigén elegyedése a csóva hidrogénjével elkerülhetetlenül azonnali fulladást fog okozni”. Ezt a képtelenséget (ma – évtizedekkel a közzététele után – tudjuk, hogy az) talán szokatlan drámaisága miatt nagyon komolyan vették. Mint feltevést azonban nehéz volt megcáfolni: Markos szerint az üstökös minden látogatásával közelebb kerül

a Földhöz. És – ki tudja? – lehet, hogy ez az év lesz az utolsó! Az áltudós azt is kijelentette, hogy az ütközés dögvészt hoz a kentaurokra, griffekre, láng-halakra, nyákmadarakra, lampionbálnákra és a többi „felsőlégköri szörnyre”, melyek meteorzápor közepette mind a Földre zuhannak. És az emberek többsége fenntartás nélkül elhitte mindezt. Tudni való, hogy azok (ahogy mindegyik) elmaradott idők voltak, alig valami választotta el a butaságot a naivitástól, a képzelgést az előrelátástól.

A cárdenasi plébános a legnagyobb egyetértéssel fogadta García Mar-
kos és minden követője végítéletszerű jóvendölését. Egy ihletett fatalista
prédikációban nyíltan megjósolta az apokalipszist: a klasszikus befe-
jezést, ahogy az a Bibliában a végítéletéről megíratott. Isten haragját,
természetesen, a sok mértéktelenség és szentségtörés váltotta ki, me-
lyet történelme során az emberiség elkövetett. A vég, tehát, nemcsak
fenyegető volt, hanem megérdemelt is. Ez persze sok cárdenasit (és
máshol élőt) nem tartott vissza attól, hogy földalatti óvóhelyek épít-
tésébe kezdjen, ahol átvészselheti az üstökös távozásáig tartó idősza-
kot. Az is igaz azonban, hogy néhány helybéli, óvintézkedések helyett
előrehozta végzetét; öngyilkos lett. Az előljáróság számos levelet őriz,
melyben a tűzvészt megelőzve, kétségbeesett anyák lemondanak ön-
maguk és minden csemetéjük életéről.

A pap, természetesen, kibúvókeresésnek tartva egyaránt el-
ítélte az öngyilkosságot és az óvóhelyépítést. Mindkettő – mondta egy
másik prédikációjában – önkényeskedés: pogány, sőt törvénytelen
cselekedet, mert az isteni igazságszolgáltatást akarja elkerülni.

Éz utóbbi istentiszteletről hazatérve Angustias, Martirio, Mag-
dalena és Amelia a kertben találták unokaöccsüket, aki épp egy ötsze-
mélyes búvóhelyet épített.

– Temesd be azt az üreget! – szólt oda neki Angustias halkán,
de ellentmondást nem tűrően.

Mivel az ifjú megmakacsolta magát, a négy nővér maga lapátolta visz-
sza a földet. Miután végeztek, Martirio elkezdte újraültetni a Pepe által ki-
húzott növényeket.

– Testvérem, hát nem látod, hogy ennek már semmi értelme? – emlé-
keztette Magdalena.

Martirio, néhány gardéniatóvel a kezében, könnyekre fakadt.

– Menjünk be! – szólította fel és terelte befele a nővéreit Angustias. –
Gyerünk! Ne csináljunk itt jelenetet! Mit szólnak majd a szomszédok?!

– De hát ennek már éppúgy nincs jelentősége – mondta Martirio a sze-
mét törölgetve.

Angustias egy pillanatra tétovázni látszott, de nyomban kijelentette:

– Talán az utolsó cselekedeteink számítanak majd legtöbbit.

Ekkor a négy testvér bement.
Már esteledett.

84 Aztán érkezett 1910. április 11-e vészterhes éjszakája. Nem sokkal éjfél után volt esedékes az üstökös Földre csapódása, vagyis a világvége.

Meg kell jegyezni, hogy voltak Cárdenasban, akik ügyet sem vetettek a pap szenvedélyes prédikációira. Mások, noha hitték, hogy aznap éjjel eljön a vég, nem imádkoztak megbánva bűneiket. Épp ellenkezőleg: úgy döntöttek, hogy nagyszerűen töltik utolsó földi óráikat. Kora délutántól csapatostul járták az utcákat a részeg fiatalok. Amellett, hogy szokatlanul hangosak voltak, trágár nótákat gajdoltak és sűrűn káromkodtak. Olyan nők csatlakoztak hozzájuk, akik mindaddig többé-kevésbé mértékletes életet éltek. Lärmázásuk közben időnként hallhatóvá lett a nővérek Angustias vezetésével fennhangon mondott imája. A nagy zsvijában egyszer csak megálló konflis zajára, majd kopogásra lettek figyelmesek.

– Nehogy ajtót nyissatok! – kiáltotta Angustias anélkül, hogy letette volna a rózsafüzért.

A kopogás azonban egyre erősebb lett, és a testvérek José de Alba kíséretében úgy döntöttek, megnézik, ki van ott.

Óvatosan kinyitották az ajtót. Adela állt ott. Gyönyörű, piros csipkeszegélyes zöld selyemestélyiben, piros csipkefejkendőben, fehér kesztyűben és velűrbőr-bokcipőben. A kezében tartott pompás pávatoll legyezőt és a flitteres retikült előredobta a folyosóra, hogy megölelhesse nővéreit. Ám azok riadtan hátrahőköltek. Adela, nem zavartatva magát, csípőringatva belépett a házba, de előtte odaintett a kocsisnak, hogy vegye le a poggyászát, egy kitűnő borokat, kristálypoharakat, egy lemezjátszót és Pepe Romano nagy olajportréját rejtő nagy utazóládát.

– Úgy látszik, én vagyok az egyetlen keresztény a családban – mondta belépve a nappaliba. – Én nem feledkeztem meg rólatok e válságos pillanatban. Amellett megbocsátottam.

– De mi nem – szegült szembe Angustias.

– Hát, kedvesem, akkor nem tudom, mi a te vallásod, ha még egy ilyen pillanatban sem tudsz megbocsátani a saját testvérednek – mondta a cipőjéből kibújva, és ránézett a rózsafüzérre, melyet Angustias még mindig a kezében tartott. Furcsa valaminek, szinte koloncnak látta. – Drága nővéreim – folytatta Adela meghatottan és kihasználva a szavai okozta zavart –, azért jöttem, mert ez az utolsó éjszaka. Ugye tudatában vagytok? Az utolsó ezen a világon. És ahogy közösen elmenekültünk a mi régi, gyűlölt világunkból, szeretném, ha ezt a mostanit is közösen hagynánk el. Nagyon más lett az életünk, de soha, egyetlen napra sem felejtettelek el titeket!

És ha hozzá akart is tenni valami, képtelen volt rá. Szoknyájába temetve arcát, sírva fakadt.

Martirio lépett hozzá elsőként, és térdre ereszkedve átkarolta a lábát. Amelia és Magdaléna, szintén könnyek között, nyomban csatlakozott.

Angustias pedig kézen fogta, és José de Albára mutatva így szólt: 85

– Íme a fiad. Nem sok időd maradt elmondani neki, hogy ki vagy.

– Arra nem lesz szükség – válaszolta Adela. – Férfi már, és mindent meg tud érteni.

Férfi, férfi már, mondta magában derűsen José de Alba, és önkéntelenül elpirult.

– Férfi – ismételte meg Adela –, és nagyon jóvágású, mint az apja.

Aztán megkérte a kocsist, hogy gondoskodjon a lovakról, majd odament a hatalmas utazóládához, és elkezdte kipakolni. A poharakat néhány palack borral együtt az asztalra tette, és mielőtt bárki tiltakozhatott volna, kifüggesztette a nappali falára Pepe Romano nagyszerű (Landaluze³ festette) portróját.

A kép láttán a nővérek hirtelen megváltoztak.

– Igen – folytatta Adela az arcára, majd a fiára pillantva –, örökölte apja csinosságát, de még nála is vonzóbb. Ha belegondolok, hogy épp akkor jöttem el hozzád, amikor véget ér a világ... Dugóhúzó!

– Hogy micsodát? – kérdezte Angustias meglepődve Adela hirtelen témaváltásán.

– Igen, kedvesem, egy dugóhúzó szeretnék. Vagy csak elüldögélünk itt egyetlen pohár bor nélkül várva a világvégét?

Angustias ellenkezett volna, de Martirio már nyújtotta is a dugóhúzó.

– Hát ezt honnan vetted? – hökkent meg Magdalena. – Sose használtunk ilyet a házban.

– Te nem használtad, mert sose főzöl. Másként hogyan nyitnál ki egy ecetes üveget?

– Drága testvéreim – szólt közbe Adela kítűnő vörösborral megtöltve a poharakat –, nyakunkon a világvége, és ti egy dugóhúzón perlekedted?! Fogjátok a poharakat, és menjünk ki a kertbe üstökösnezőbe!

– Éjfél előtt semmit nem látni belőle – mondta Amelia.

– Rosszul tudjátok – felelte Adela – Éjfél tájban van vége a világnak, de az üstököst már napnyugta után látni lehet. Nem olvastátok a havannai újságokat?

– Sosem olvasunk efféléket – berzenkedett Angustias.

– A ti bajotok, és már késő orvosolni – jegyezte meg Adela, aztán kézen fogta ámuldozó fiát, és kivezette a kertbe.

86 Csodás éjszaka volt. Olyan, amilyen csak a trópusok bizonyos részein, leginkább Kubában élvezhető. A szárazföld és a tenger halványan derengett. Úgy tetszett, minden fának saját dicsfénye van, egy sor sosemvolt kandeláber világítja meg az elektromosság nélküli falucska egét. A csillagképek, még a legtávolabbiak is mintha jelet küldtek volna, talán bonyolultat, talán egyszerűt, de többé nem megfejthetőt. A Dél Keresztje tökéletesen kirajzolódott (pedig még április volt), a Fiastyúk is tisztán látszott, és a távoli, de ismerős Orion vörös színben hunyorgott. Az óceán fölé kúszó tavaszi hold fénysávja ott tünedezett a vízen. Egyetlen – égi kígyóhoz hasonló – test törte meg a firmamentum harmóniáját: a Halley üstökös, mely akkor tűnt fel a mennybolt békésen csillogó végtelenjében. Adela múltbéli, de nagyon tiszta hangon dalra fakadt:

Nyissatok ajtót, ablakot,
lányok, szép leányok,
kalaphoz rózsát adjatok,
ha arató köszönt rátok!

És mint egy évekig visszatartott inger kielégüléseként, a többi nővér is rázendített:

Kalaphoz rózsát adjatok,
ha arató köszönt rátok!

Adela, aki előrelátóan egyik kezében egy palack borral jött ki, újratöltötte a poharakat, miközben folytatták éneküket:

Nyissatok ajtót, ablakot,
lányok, szép leányok!
Házasodjunk tenger partján,
tenger partján...

Ismét kiürültek a poharak, és Adela beszélni kezdett:

– Bizony – mutatott az üstökösre –, az égen áthúzó tűzgolyó, mely néhány óra múlva megsemmisít minket, az a góc – és itt egyenként a nővéreire mutatott –, melyet a lábatok közt hordotok, de mivel nem oltottátok el időben, elröppent és most jogos bosszút áll rajtatok.

A többiek megpróbálták ellenkezni, de Adela máris folytatta és újratöltött.

– Az a tűzgolyó olyan, mint a parázsdarab, melyet Bernarda Alba akart feldeggni Librada lányának hüvelyébe, amiért az nőként viselkedett. Nővéreim! Az a tűzgolyó ti vagytok, akik ellentétben velem, soha nem akartátok eloltani a vágy tüzét, és most az örökkévalóságig égni fogtok. Így bűnhődtek. Nem a tetteitekért, hanem azért, amit elmulasztottatok. De még nem késő! Még van idő! – kiáltotta Adela a kert közepére penderülve, és hangja belevegyült a részeg gajdolókéba, akik az utcán várták a világvégét. – Még nem késő! Nem az életünket menteni, hanem a mennybe jutni. És mi juttat a mennybe? – kérdezte immár ittasan a gardéniákhoz szédülve. – A gyűlölet vagy a szeretet? Az elutasítás vagy az örömszerzés? Az őszinteség vagy a képmutatás?

Megbillent, de José Alba, aki Pepe Romero hű másává változott, elkapta, és ezért hálából csókot kapott az ajakára.

– Két óránk maradt! Csupán két óra! – kiáltotta Adela míves ezüstórájára pillantva, melyet egy holland lovagjától kapott. – Menjünk vissza a házba, és töltsük igazi szerető közösségben maradék időnket!

A hat alak bedülőngélt a nappaliba. A trópusi hőség miatt könnyítettek ruházatukon Adela segítségével. Fejfedő, kesztyű, kabátka, szoknya, sőt alsószoknya is lekerült, majdnem az egész búcsúöltözet. Adela maga vette le fiáról a kalapot, a nyakkendőt és az inget. Így, félmeztelenül, Pepe Romano portréjához vezette, és közös áldomást javasolt. Mind felemelték poharukat.

– Nem tudom, mi lesz ebből – mondta Angustias minden él nélkül, unokaöccse karjába kapaszkodva.

– Várjatok csak! – mondta Adela. Az utazóladához lépve kivette a gramofont, és a középen álló asztalra tette. Kisvártatva az egész házat megtöltötte Raquel Meller⁴ kuplét éneklő hangja.

Maguktól kialakultak a párok. Angustias Pepével, Magdalena Ameliával perült táncra, Martirio pedig Adelával, aki blúzából kibújva közölte, hogy sose szokott hozzá a trópusi hőséghez.

– Nem irigységből szoltam anyának a Pepe Romano iránti szerelmed miatt – szólalt meg Martirio, mintha bárki kérdezte volna. – Téged féltettelek.

– Mindig is sejtettem – mondta Adela, és a két nő összeölekezett.

Mivel fülsiketítő volt az utcai lárma (már csak egy óra és három perc volt hátra a világvégéig), úgy döntöttek, becsukják az ablakokat, behúzzák a függönyöket, és teljes hangerőre állítják a lemezjátszót. Tánc közben az egyikük eloltotta az olajlámpát. Az egész házban csak a hold, a csillagok sokasága és a Halley-üstökös világított.

Amikor Raquel Meller a *Fumando espero*⁵ című kuplét énekelte – és a számítások szerint negyvenöt perc volt hátra a világvégéig – Adela kinyitotta

az ajtót, és intett a kocsisnak, hogy jöjjön be. Az illető – egy laza fickó Havana óvárosából – ünnepélyesen bevonult, majd nyomban kivédlett köpenyéből, zekéjéből és bőrcsizmájából.

Mielőtt a gramofont újra fel kellett volna húzni, José de Alba
88 és a kocsis sorban megölelte az öt – alig öltözött – nővért. Egy újabb pohár bor után, immár meztelenül, mindannyian átadták magukat a nemi élvezeteknek Pepe Romano portréja alatt.

– Kizárt, hogy e négy fal között várjuk be a világvégét – jelentette ki Adela. – Irány az utca!

Az öt Alba nővér, amúgy pucéran, az alsógatyás José és a csak sarkan-tyúit viselő kocsis kíséretében kitódult az utcára.

Amíg világ a világ (és bízunk benne, hogy örökre lesz), soha többé nem töltik meg Cárdenas utcáit olyan sikolyok, melyek akkor hangzottak el. A kocsis – akit, valljuk meg, Adela bujtott föl – magáévá tette az öt testvért, egyiket a másik után. Mindjárt utána önszántából José de Alba következett, és mesterien debütált. Végül több (Angustias szóhasználatával) tahó is csatlakozott a kavalkádhoz, sorban meghágva a nővéreket, akik szemmel láthatóan nem érték be ennyivel. Ám egyedül Martirio használta ki a kavarodást arra, hogy kibújjon valamelyik martalóc karjaiból, és Adela keblére tapadjon. Aztán ők ketten (amikor csupán tizenöt perc maradt a világvégéig) bementek a házba, és kihozták Pepe Romano portréját.

– Most már folytathatjuk – mondta Adela a festményt arcképpel az ég felé tartva.

Öt perc múlva volt esedékes az üstökös felbukkanása az ég közepén.

És pontosan így történt. És folytatta útját. És eltűnt a láthatáron. És felkelt a nap. És délben, amikor az Alba nővérek felébredtek, döbbenet látták, hogy nem a pokolban vagy a mennyországban vannak, hanem Cárdenas főutcájának közepén, teljesen pőrén, paraszttal és a kocsissal egymásba fonódva. No meg José Albával, aki megannyi ölelkezés után is lankadatlan ifjonti hévvel bujt elő az izzadt testek közül. Egyetlen dolog tűnt el a nagy felfordulásban: Pepe Romano portréja, de ezt senki nem vette észre.

– Nos hát, mégse lett vége a világnak – mondta Adela álmottasan. Nagyot nyújtózkodott, majd meggyőzte testvéreit, hogy az lesz a legjobb, ha hazamennek.

A menetet Angustias vezette, akinek ötvennyolc éves meztelen testét először érte a nap, utána a kocsissal karöltve Magdalena lépkedett, mögöttük Amelia egy illetővel, akiről valaki azt mondta, hogy állástalan asztalos, és legvégül Martirio, Adela és José triója. Ebben a sorrendben vonultak át a gardéniáktól illatozó kerten, befelé a házba. De mielőtt belépett volna a folyosóra, Adela levette a VILLA ALBA: MŰVIRÁGOK ÉS KÉZIMUNKÁK táblát.

Még aznap délután a sokkal színesebb és fényesebb HALLEY-ÜSTÖKÖS feliratúra cserélte.

A „Halley-üstökös” nemcsak Cárdenas, hanem az egész tartomány leg-híresebb és legrangosabb nyilvánosháza lett. A szakértők szerint ve-
tekedett a havannai, sőt a barcelonai és párizsi bordélyokkal is. Évekig 89
kitűnően működtették alapítói, a jól képzett és nagyvonalú Alba nő-
vérek, akikhez hasonlót ma már nem találni. Ők értettek hozzá, hogyan tár-
sítható szerelem és érdek, élvezet és bölcsesség, gyöngédség és bujaság...
E hölgyek életéről több részlet azonban nem közölhető – erre eskü köt, mint
a Fürkész-díjas csillagászok és az Új Galaxis Rend lovagjainak egyikét.
A tények teljes ismeretében csak annyi mondható: egyikük sem halt
meg szűzen.

Szilágyi Mihály fordítása

Reinaldo Arenas (1943–1990) író, költő, színpadi szerző a 20. századi kubai irodalom kiemelkedő alakja. Tizenévesen csatlakozott a Fidel Castrót 1959-ben hatalomra juttató forradalomhoz. A José Martí Nemzeti Könyvtár kutatója (1963–68), majd a Kubai Könyvtézet (1967–68) és a La Gaceta de Cuba irodalmi magazin szerkesztője volt Havannában. Az 1970-es években többször bebörtönözték, amiért nyíltan bírálta az elnyomó rendszert. 1980-ban az USA-ba emigrált. AIDS-től beteg 47 évesen öngyilkos lett. Közvetlenül halála előtt írott önéletrajzi könyve, a Mielőtt leszáll az éj 2015-ben jelent meg magyarul (Európa, Bp., ford. Körösi Ivett).

¹ Halley-üstökös: Először i.e. 466-ban észlelték. Következő, i.e. 240-es megfigyelése óta átlagosan 26 évenként jelent meg. Nevét Edmund Halley angol csillagászlól kapta, aki 1705-ben elsőként számította ki a pályáját. Legutóbb 1986-ban volt látható, 2021-ben meteorozápor érkezett róla a Föld légterébe. Következő eljövetele 2061/62-ben esedékes.

² A szövegben található hivatkozások és versbetétek forrása: Federico García Lorca: Bernarda Alba háza (dráma 3 felvonásban, ford. András László), ld. F.G.L. válogatott művei / Európa, Bp., 1963.

³ Victor Patricio de Landaluze (1830–1889) spanyol festőművész, élete nagy részében Kubában alkotott.

⁴ Raquel Meller (1888–1962) spanyol énekes és színésznő, nemzetközi sztár az 1920-30-as években.

⁵ [Cigarettázva várom]: Híres műdal, zenéjét Joan Viladomat Massanas, szövegét Félix Garzo írta. Ld. <https://www.youtube.com/watch?v=Tk9KTR51m-I>.